

ся застосування традиційної методики обліку за плановою собівартістю з доведенням її в кінці року до фактичної. Разом з підходами змінюється і методика обліку.

Доцільно було б визначити виробничу, повну собівартість сільськогосподарської продукції в системі бухгалтерського обліку, а не розрахунковим методом.

Для достовірного аналізу виробництва необхідно визначити в системі бухгалтерського обліку як виробничу, так і повну собівартість продукції. До цього спонукає необхідність заповнення Форми державного статистичного спостереження № 50-сг "Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств".

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грачова Рима. Усьому своя ціна – Режим доступу: <http://www.dtk.com.ua/debet/ukr/2001/27/27pr3.html>
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств (Наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132) – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.122.4&nobreak=1>
3. Облік сільськогосподарської діяльності / [Лузан Ю.Я., Жук В.М., Гаврилук В.М. та ін.]; за ред. Жука В.М. – К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. – 368 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" (Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318) – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=293878
5. Сук П.Л. Закриття бухгалтерських рахунків і калькулювання собівартості продукції. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_2/15_Suk.pdf

Учет расходов и оценка сельскохозяйственной продукции

Л.И. Стадник

Рассматриваются экономическое содержание, классификация и учет расходов в сельскохозяйственном производстве, исследуется порядок оценки сельскохозяйственной продукции, в частности методические подходы к исчислению её себестоимости. Также показана необходимость уточнения и определения в системе бухгалтерского учета таких показателей, как производственная и полная себестоимость.

На основании проведенных исследований в статье отмечается нецелесообразность оценки биологических активов и продукции сельскохозяйственного производства по справедливой стоимости, а также методики отображения в учёте их переоценки.

Ключевые слова: расходы, затраты, учет расходов, расходы на продукцию, расходы периода, стоимостная оценка, расходы на превращение, себестоимость, производственная себестоимость, полная себестоимость, оценка по справедливой стоимости.

The account of charges and agricultural products estimation.

L. Stadnik

The economic growth, classification and charges in the agricultural production, ways of agricultural products estimation and methodical approaches of its prime price value is studied. According to the research given in the article the pointlessness of the biological assets and agricultural products production for real price and the methods of reflection in the account of overvalue are stated out. The author made some conclusions; give some propositions concerning the improvement of charges for production and order of the researched objects estimation.

Key words: charges, expenses, account of charges, products expenses, period expenses, cost estimation, transformation charges, prime price, production prime price, complete prime price, fair value estimation.

УДК 364.48

СОКОЛЬСЬКА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасний стан соціальної та економічної систем сільських територій в Україні та запропоновано комплексний державний підхід, спрямований на стабільне забезпечення збалансованого розвитку та підвищення рівня життя населення

Ключові слова: сільська територія, сільські громади, паспортизація, кредити, рівень життя сільського населення.

Постановка проблеми. Нині українське село знаходиться в стані відносного не тільки економічного, але й соціального занепаду. Системні кризові явища та занепад сільських територій призвели до зниження рівня життя сільського населення, зменшення обсягів сільськогосподарського виробництва, що загрожує репутації нашої держави на міжнародній арені. І це попри загальновідомий феномен закономірної залежності продовольчої безпеки від триєдиного соціо-

еколого-економічного характеру стійкого територіального розвитку агросфери. Саме тому, є нагальна потреба в якісних змінах усіх сфер розвитку села, які супроводжуються відродженням сільськогосподарського виробництва, розвитком несільськогосподарських видів діяльності, підвищенням рівня життя сільського населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вивченню проблем розвитку сільських територій приділяли увагу відомі вчені-економісти, серед яких: В.М. Трегобчук, М.Й. Малік, О.М. Бородіна, І.В. Прокопа, В.П. Славов, О.В. Коваленко та ін. Проте, незважаючи на посилену увагу науковців до проблем села, ряд питань щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій України залишаються не вирішеними.

Метою дослідження є визначення концептуальних основ розвитку сільських територій України на прикладі розвинутих зарубіжних країн.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналізуючи наукові дослідження проблем розвитку сільських територій, слід відзначити, що поняття «сільські території» є досить багатограним.

Серед вітчизняних науковців найбільш поширеним є трактування, за яким сільська територія є економічно-екологічною категорією, регіонально-територіальним утворенням зі специфічними природно-кліматичними, соціально-економічними умовами, де економічно і екологічно збалансовані та енергетично взаємопов'язані різні ресурси (природні, трудові, матеріальні, енергетичні, інформаційні, фінансові тощо) з метою створення сукупного суспільного продукту конкретної території та повноцінного життєвого середовища для сучасного і майбутніх поколінь [1].

В Україні термін «сільські території» використовують для позначення сільської місцевості конкретних регіонів, а саме природно-економічних, адміністративно-територіальних утворень тощо.

Особливість сільських територій полягає в тому, що вони є джерелом ефективного виробництва, раціонального ресурсокористування, ресурсозбереження та охорони природних ресурсів. Розвиток сільських територій сприяв розширеному відтворенню сільського населення та забезпеченню зайнятості населення та належного рівня якості життя.

Традиційно сільські території за рахунок їх різноманіття і ресурсів задовольняють численні потреби суспільства та економіки. Можна виділити такі основні їх функції: житлова, економічна, виробнича, ресурсна, екологічна, рекреаційна, промислова [1].

Житлова функція – гарантія високої якості життя населення відповідно до потреб вікових груп.

Економічна – забезпечення достатньої кількості робочих місць, створення конкурентоспроможних умов виробництва і диверсифікації сільської економіки.

Виробнича – виробництво продуктів харчування і відновлюваних видів сировини, збереження культурного ландшафту і природних ресурсів.

Ресурсна – забезпечення відновлюваними і невідновлюваними природними ресурсами.

Екологічна – підтримка екологічної рівноваги на всіх територіях, збереження заповідників, національних парків.

Рекреаційна – використання культурних ландшафтів для туристичної інфраструктури, проведення вільного часу та відпочинку людей.

Розміщення – промислове використання і проходження транспортної інфраструктури (вулиці, залізниця, трубопроводи та ін.).

Варто зазначити, що внаслідок впливу економічних, демографічних змін, структури поселень, природних ресурсів зазначені вище функції можуть змінюватись.

Враховуючи описані вище функції сільських територій та їх просторові характеристики (розмірність, компактність, конфігурація, розміщення, чіткі межі, відкритість, геоморфологічні та ландшафтні особливості поверхні, що відіграють значну роль в їх функціонуванні), можна виділити чотири взаємопов'язані складові їх розвитку (рис.1).

Аналізуючи економічну активність сільського населення, ми встановили, що на сьогодні тут нагромадилось безліч соціально-економічних та екологічних проблем. Найгостріші серед них – це падіння рівня економічного розвитку, безробіття та бідність, що зумовлюють різке зменшення кількості сільського населення та їх трудову міграцію; занепад соціальної сфери; поглиблення

демографічної кризи, обезлюднення та вимирання сіл [2]. Це є наслідком як попередніх, так і нинішніх негативних процесів і явищ, зокрема, економічної кризи 90-х років і прорахунків, допущених у процесі аграрних трансформацій.

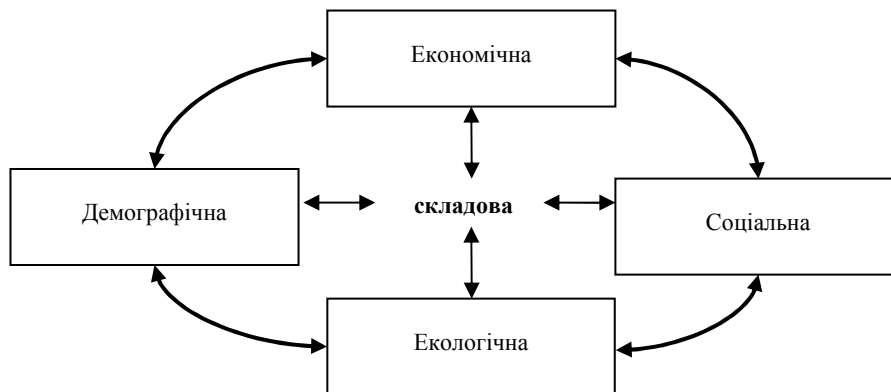

Рис.1. Складові розвитку сільських територій [6].

Нині майже дві тисячі українських сіл не мають шкіл, медичних та культурно-побутових закладів. Активна частина сільського населення покидає села в пошуках заробітку та привабливіших умов життя.

Майже повністю призупинилося будівництво шляхів з твердим покриттям, об'єктів інженерного облаштування, житла, об'єктів комунально-побутового та соціально-культурного призначення.

Фактично не функціонує служба побуту, закриваються підприємства торгівлі, особливо у малих і віддалених селах. Виводяться з експлуатації окремі об'єкти теплопостачання, водопостачання та каналізації. Матеріальна база соціальної інфраструктури села фізично і морально зношена. Збільшується кількість сіл, жителі яких не мають змоги отримувати найнеобхідніші послуги за місцем проживання. Обсяги будівництва об'єктів соціального призначення залишаються нижчими порівняно з 1990 р. у 10–15, а окремих видів – у 40–50 разів [9].

Сільські населені пункти поступово обезлюднюються і припиняють своє функціонування, смертність тут на 37 % вища, ніж у містах. Станом на 1 січня 2011 р. в Україні було 28457 сільських населених пунктів. За різноманітних перетворень, які відбуваються у поселенській мережі (створення нових, роз'єднання, об'єднання, зняття поселень з обліку тощо), їх кількість постійно зменшується (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка територіальних одиниць України за 2005-2011 рр.

Територіальні одиниці	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Відношення 2011/2005, (+,-)
Міста	456	457	458	458	459	459	459	+3
Сільські населені пункти	28585	28562	28540	28504	28490	28471	28457	-128

*Складено на основі опрацювання даних Держкомстату України.

Упродовж 2005–2011 рр. чисельність сільських населених пунктів скоротилася на 128 одиниць. Водночас спостерігається протилежна ситуація щодо кількості міст – з 2005 до 2011 рр. їх кількість зросла на 3 одиниці.

Що стосується чисельності населення, то за даними Державного комітету статистики станом на 1 січня 2011 р. чисельність наявного сільського населення України становила 14336,9 тис. осіб, або 31,3 % від загальної кількості населення країни (табл. 2).

Останніми роками значними темпами спостерігається скорочення чисельності населення (з 2005 до 2011 рр. на 1502,3 тис. осіб), в основному за рахунок зменшення кількості сільських жителів (у 2005-2011 рр. скорочення становило 934,6 тис. осіб), це відбувається, головним чином, за

рахунок депопуляції населення, яка щороку зростає. За останніми даними, рівень абсолютної бідності в Україні становить 12-14 % [7]. Ситуація, що склалася на сьогодні, зачіпає інтереси приблизно 12,5 млн осіб, зокрема це: сім'ї, які мають дітей – 33,1%; багатодітні сім'ї – 76,4 %; сім'ї з подвійним навантаженням (де є діти і безробітні) – 26,4 %; а також сім'ї, в яких є і безробітні, і зайняті. Значно більше схильні до бідності сільські жителі [10]. Більше того, безробіття у сільській місцевості більше ніж удвічі, порівняно з містами. Молодь виїжджає із сіл у пошуках роботи до міст, у тому числі за кордон.

Таблиця 2 – Динаміка чисельності населення України за 2005-2011 рр., тис. осіб

Населення	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Відношення 2011/2005, (+,-)
Міське	32009,3	31877,5	31777,4	31668,8	31587,2	31524,8	31441,6	-567,7
Сільське	15271,5	15052	14868,6	14703,9	14556,5	14438,1	14336,9	-934,6
Все населення	47280,8	46929,5	46646	46372,7	46143,7	45962,9	45778,5	-1502,3

*Складено на основі опрацювання даних Держкомстату України.

Занепад сільських територій, зубожіння селян зумовлені причинами довготривалого характеру, основними з яких є: нерозвиненість, переважно монофункціональний характер сільської економіки, обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів, слабка матеріально-фінансова база органів місцевого самоврядування; низька дохідність і збитковість виробництва окремих основних видів сільськогосподарської продукції; практика реєстрації в містах суб'єктів господарювання на селі; відсутність державної підтримки дрібних сільськогосподарських товаровиробників; ігнорування сільської специфіки і потреб у різних напрямках державної політики – регіональній, регуляторній, соціальній, бюджетній тощо [3].

Першим серйозним кроком до виправлення ситуації стало ухвалення концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року, метою якої є забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Прийняття програми, безперечно, є значним кроком на шляху розвитку села, проте попереду найвідповідальніший період – організація її виконання. Задекларовані Програмою напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій не можуть бути вирішені через дефіцит вітчизняного бюджету. Наприклад, на фінансування бюджетних програм Мінагрополітики та продовольства з підтримки сільського розвитку у 2009 році було виділено лише 147603,3 тис. грн. (табл. 3).

Таблиця 3 – Фінансування бюджетних програм Мінагрополітики з підтримки сільського розвитку, 2006-2009 рр., тис. грн

Видатки за державними програмами	2006	2007	2008	2009
Реформування та розвиток комунального господарства у сільській місцевості	16879	20000	40900	40900
Оздоровлення та відпочинок дітей, працівників агропромислового комплексу	5177,5	5565,8	10565,8	10000,0
Державна підтримка Всеукраїнського фізкультурного і спортивного товариства "Колос" на організацію та проведення роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед сільського населення	7436,4	7600,6	9735,0	9773,3
Державне пільгове кредитування індивідуальних сільських забудовників	49200	62800	101700	86930
Всього	78692,9	95966,4	153900,8	147603,3

*Джерело [4].

У Програмі передбачається збереження принципу безплатності медичного обслуговування селян, насамперед, найбільш незахищених верств населення – дітей, інвалідів, пенсіонерів, багатодітних сімей, надання швидкої невідкладної допомоги, прийняття пологів, лікування

різних соціально небезпечних інфекційних хвороб, усунення наслідків глобальних катастроф тощо (П. 2.5). Але це планується здійснювати другим етапом, що, на нашу думку, є недопустимим. Україні варто було б перейняти досвід Європейського Союзу, політика якого є дієвою щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій, на що виділяються колосальні кошти (табл. 4).

Таблиця 4 – Засоби на розвиток сільських територій ЄС в 2007-2013 рр.

ДЕРЖАВИ-УЧАСНИКИ	ВСЬОГО				З НИХ НА РЕГІОНИ КОНВЕРГЕНЦІЇ	
	План 2005 р.		Факт 2009 р.		млн євро	% від загального фінансування
	млн євро	%	млн євро	%		
Польща	13230,04	17,04	13398,93	13,93	6997,98	52,23
Італія	8292,00	10,68	8985,78	9,34	3341,09	37,18
Німеччина	8112,52	10,45	8951,9	9,31	3174,04	24,57
Румунія	-	-	8124,20	8,45	1995,99	35,46
Іспанія	7213,92	9,29	8053,08	8,37	3178,13	39,46
Франція	6441,97	8,29	7584,50	7,88	568,26	7,49
Великобританія	1909,57	2,46	4612,12	4,79	188,34	4,08
Португалія	3929,33	5,04	4166,83	4,33	2180,74	52,34
Австрія	3911,47	5,04	4025,58	4,18	31,94	0,01
Угорщина	3805,84	4,90	3860,09	4,01	2496,09	64,66
Греція	3707,30	4,77	3906,23	4,06	1905,70	48,79
Чехія	2815,51	3,63	2857,51	2,97	1635,42	57,23
Болгарія	-	-	2642,25	2,75	692,19	26,20
Ірландія	2339,91	3,01	2494,54	2,59	0	0
Фінляндія	2079,93	2,68	2155,02	2,24	0	0
Словакія	1969,42	2,54	1996,91	2,08	1106,01	55,39
Швеція	1825,65	2,35	1926,06	2,00	0	0
Литва	1743,36	2,24	1765,79	1,84	679,19	38,46
Латвія	1041,11	1,34	1054,37	1,10	327,68	31,08
Словенія	900,27	1,16	915,99	0,95	287,82	31,42
Естонія	714,66	0,92	723,74	0,75	387,22	53,50
Нідерланди	486,52	0,1	593,20	0,62	0	0
Данія	444,66	0,57	577,92	0,60	0	0
Бельгія	418,61	0,54	487,48	0,51	40,74	8,36
Кіпр	162,52	0,21	164,56	0,17	0	0
Люксембург	90,04	0,12	94,96	0,10	0	0
Мальта	76,63	0,10	77,65	0,08	18,08	23,28
Всього	77662,77	100	96197,17	100	31232,64	32,47

*Джерело [6].

Дані таблиці 4 свідчать, що соціально-економічний розвиток села в Європі є пріоритетним. Загальна сума фінансування становить 96,2 млрд євро для 27 країн ЄС. Найбільші обсяги фінансування у Польщі, Італії, Німеччині – 13,93; 9,34 та 9,31% відповідно.

Так само на другий етап заплановано цільове виділення коштів для молодих сімей з метою розвитку індивідуального будівництва "Власний дім". На нашу думку, необхідно було окремим рядком зазначити суму коштів для надання кредитів молодим сім'ям для будівництва житла не нижче законодавчо встановлених соціальних норм.

Облаштування сіл, розвиток сільських територій – це, безперечно, основне питання держави та територіальних громад. Тому на базі нещодавно проведеної паспортизації сільських населених пунктів необхідно негайно зробити оцінку сучасного стану соціальної інфраструктури та визначити перспективи кожного села. Адже на сьогодні важко передбачити, скільки в 2015 році буде в тому чи іншому селі дітей, працездатного населення, пенсіонерів і що потрібно буде для нормального їх проживання, тому потрібне чітке визначення соціальних стандартів та нормативів щодо умов проживання сільського населення. Вважаємо за необхідне розробити регіональні програми розвитку сільських територій.

Враховуючи те, що найближчим часом буде знято мораторій на торгівлю землею, мають бути розроблені законодавчі документи, за якими кошти від продажу землі мають надходити до сільських громад.

Висновки. Отже, комплексний розвиток сільських територій, який би забезпечив стабільний збалансований розвиток виробництва, є важливою складовою в розбудові аграрного сектору економіки держави. Політика розвитку сільських територій має бути спрямована на захист сільського життєвого простору, підвищення рівня життя населення, якості сільськогосподарської продукції та на захист навколишнього середовища, розвиток депресивних територій.

Для вирішення поставлених завдань необхідно чітко визначити і прописати соціальні стандарти та нормативи щодо умов проживання сільського населення і на цій базі розробляти регіональні програми розвитку сільських територій, в яких передбачити кошти, необхідні для організації виконання запланованих заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Славов В.П. Економіко-енергетична система сталого розвитку сільських територій / В. П. Славов, О.В. Коваленко // Вісник аграрної науки. – 2007. – № 9. – С. 68–71.
2. Критерії результативності та проведення моніторингу Загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?9695>.
3. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?9689>
4. Панорама аграрного сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minagro.gov.ua/files/00006351/Pan_10.pdf.
5. Малік М.Й. До питання сталого розвитку сільських територій / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 51–58.
6. OECD-Prüfbericht zur Politik für ländliche Räume: Deutschland. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bmelv.de>.
7. Соціально-економічна захищеність населення України за матеріалами вибіркового обстеження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. У пошуках формули порятунку села // Газета „Агробізнес сьогодні” №14 (58), вересень 2004.
9. Проект Загальнодержавної Програми соціального розвитку села на період до 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/popup_article?art_id=947894&cat_id=826959.
10. В Україні за межею бідності живе в два рази більше людей, ніж у Білорусі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mojazarplata.com.ua/ua/main/minimum-wage/v-ukran456-za-mezheju-b456dnost456-zhive-v-dva-razi-b456lqshe-ljude-n456zh-u-b456lorus456>.

Концептуальные основы развития сельских территорий в Украине

Т.В. Сокольская

Рассмотрено современное состояние социальной и экономической систем сельских территорий в Украине и предложен комплексный государственный подход, направленный на стабильное обеспечение сбалансированного развития и повышение уровня жизни населения.

Ключевые слова: сельская территория, сельские общины, паспортизация, кредиты, уровень жизни сельского населения.

Conceptual base of rural territories development in Ukraine

T.Sokolska

The paper highlights modern condition of social and economic systems in rural territories development in Ukraine. There has been suggested complex approach aimed at regular providing of balanced development and social standards rise.

Key words: rural territory, rural communities, pasportisation, credits, social standards for rural population

УДК 336.115:330.32

БОНДАР О.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОДЕЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

На матеріалах регіонального аграрного ринку розглянуто особливості здійснення інвестиційної діяльності аграрних підприємств в умовах невизначеності, досліджено модель формування ефективного інвестиційного портфеля аграрних підприємств, що враховує зміни ефективності реалізації проектів у часі та їх технологічно можливий поділ на частини.

Ключові слова: інвестування, модель, грошовий потік.